

דבר מנהל האגף המקצועי

אלי אהרון

חג האורים מאחורינו, ושנה אזרחית חדשה לפנינו. אם נתמצת את השנה שחלפה, הייתה זו שנה שעמדה בסימן של מאבקים בנושאים עקרוניים מול החלטות או ניסיון לקבל החלטות על-ידי הפוליטיקאים, שכנראה טובת החקלאות הישראלית אינה לנגד עיניהם.

המאבק המתמיד בהחלטות על יבוא ללא מכס של תוצרת חקלאית מטורקיה, ירדן ועזה נוחל הצלחה במהלך השוטף של השנה, אך נכשל כאשר המדובר בחגי תשרי ובחג הפסח, שלגביהם משרד החקלאות אינו מוכן לחשוף את עצמו להתמודדות מול ביקורת ציבורית על התייקרות כזו אחרת, שלצערנו ברוב המקרים אף אין לה אחיזה במציאות בכל הקשור לתמורה שמקבלים החקלאים באותה עת.

מאבק נוסף נוגע להעסקת עובדים זרים, שלגביהם קיים ניסיון מתמיד להקשות על החקלאים בהחלטות בירוקרטיות ובהיטלים כספיים שונים, כדוגמת החלטה האחרונה על פיקדון חודשי לעובד בסך של 516 ש"ח, שנתקבלה בוועדת העבודה והרווחה וכרגע לא הושלמה. תקוותנו שלא תושלם גם בעתיד.

המאבק כנגד הניסיון לקצץ במכסות המים בשנת 2019 נמצא בעיצומו, ובסוף חודש נובמבר אף קיימו דיון נרחב בעניין בכנסת ישראל, בשיתוף הלובי החקלאי וחברי כנסת נוספים, שהבטיחו לעשות כל מאמץ שהקיצוץ במכסות המים ילווה לפחות בפיצוי משמעותי עבור הנזק שייגרם לחקלאים.

בנוגע לחקלאות האורגנית, אנו ממשיכים לשים דגש על הנושאים המקצועיים הנוגעים להדרכה, תוך עדכון מתמיד של התורה האורגנית וקיום מפגשים יומי עיון באזורים השונים.

כמו-כן אנו פועלים במרץ מול משרד החקלאות, להכרה בחשיבותה של החקלאות האורגנית, בעיקר בתקופה זו, בה השמירה על איכות הסביבה ובריאות הציבור הינם נושאים מרכזיים בהחלטות של השירותים להגנת הצומח ובסדר היום הציבורי בארץ ובעולם.

אני מאחל לכולנו שבשנה האזרחית החדשה נקבל משוב חיובי ממשרדי החקלאות והאוצר ונוכל להקל על הלחץ הקיים על החקלאות האורגנית בפרט ועל החקלאות הישראלית כולה.

דבר היו"ר

בני שמולביץ, יו"ר ההנהלה,
הארגון לחקלאות ביולוגית-אורגנית

עונות השנה מתחלפות, והעיניים נשואות למעלה... אנחנו שוב נכנסים לעונת החורף, ואני נושא תפילה שהשנה תהיה גשומה יותר מקודמתה, לרווחת משק המים ולעזרת החקלאים.

מצפים ומייחלים לגשם גם באזור עוטף עזה, על-מנת לחדש את הצומח והחי שנשרף במהלך החודשים האחרונים. מקווה וגם בטוח שהטבע יצליח להתגבר על מעשי האדם ויחזיר לנו את החיוך **בצבעי ירוק צהוב ואדום, צבעים של התחדשות.**

אצלנו בארגון המצב הכלכלי לא משהו, ויש לנו קשיים בהתנהלות מול משרד החקלאות, שלא מפרגן ומערים קשיים בעיקר בנושא מיקור חוץ. נמשיך להיאבק ולעשות מאמצים להיפגש עם צמרת המשרד, כדי לשוב ולהסביר לגבי חשיבות הסיוע הכלכלי לארגון, ארגון שאין לו חלופה בנושא ההדרכה, שמדריכיו הם המדריכים היחידים בישראל המוסמכים להדריך בחקלאות האורגנית ושאינו בישראל גורם אחר המסוגל לבצע הדרכה זו. הארגון "חובק" את כל הארץ לאורכה ולרוחבה, את כל הגידולים החקלאיים האורגניים, וללא עזרה ממשית יהיה קשה להמשיך ולתת מענה לצורכי השטח.

בחודשים האחרונים הסתובבתי בשטח אצל מגדלים יחד עם מדריכי הארגון, ואני חייב לציין, שמעבר לכך שאנחנו כארגון רואים חשיבות בכך, שמחתי לגלות עד כמה הביקורים הללו תורמים גם לחקלאים עצמם. הביקורים הללו מציפים דברים שבשלט רחוק אינם לידי ביטוי. בסך-הכול רואים צמצום שטחים אצל חלק מהמגדלים הגדולים, אך לעומת זאת מצטרפים מגדלים חדשים, מגדלי גינות ירק ובוסתנים. לאות הזדהות עם תושבי הדרום, חברי ההנהלה ומועצת הארגון ירדו במהלך חודש דצמבר דרומה, לסיור בשטח אצל חקלאים, ואף קיימו ישיבותיהם בקיבוץ עלומים.

בכל תחילת שנה, וכך גם השנה, תישלח לחברים בקשת התשלום למסי החבר. נשמח להיענות חיובית מצדכם. הארגון ממשיך ומשיך בעשייה, בליווי השוטף, בקורסים, בימי עיון ובכנסים מקצועיים.

כבר ציינתי בעבר ואני שב ומזכיר, נשמח מאוד לחברים, ובעיקר חברי צעירים/חדשים, שיצטרפו לשורות הארגון ומוכנים להקדיש מעט מזמנם לטובת הארגון, בלקיחת חלק פעיל באחת הוועדות ו/או בצוותי חשיבה. כל רעיון יתקבל בשמחה. אז קחו לכם עוד רגע למחשבה קטנה וקדימה... תנו כתף. חייבים למצוא את הדרך להצעת הצוות המוביל. ראש חדש יכול לתת תנופה במקומות בהם נעצרנו.

ממשיכים לשמור על אופטימיות, ונקווה שנמצא את הדרך להגדלת השורות ואת היכולת לתת שירות טוב עוד יותר, שיענה על צורכי המגדלים. שנה טובה וברוכה בגשמים, ושנצליח במעשי ידינו.

תוכן עניינים

1	דבר היו"ר
דבר מנהל האגף המקצועי	5	גד"ש וגינות ירק
2	משק לדוגמא	6	רשמי סיור בחקלאות האורגנית
3	עצות מקצועיות לעונה:
מטעים, ירקות אורגניים בבתי צמיחה, קוקו צידיוזים בעופות	7	בתעשייה
		8	פעילות בארגון לחקלאות אורגנית

"אורגני שלי" - פרסום הארגון לחקלאות ביולוגית אורגנית

רח' היסמין 1 רמת אפעל 52960 טלפון: 03-7361097/8 פקס: 03-7361103

מערכת: בני שמולביץ, אלי אהרון; מזכירת מערכת: יפה אלפי-טל

יז"ל: yafa@organic-israel.org.il אתר הארגון: www.organic-israel.org.il

משק לדוגמא וחקלאי מצטיין

משק "כישורית" ותומר גפני, רכז ענף גן ירק ולול מטילות אורגני בכישורית

איציק כהן, מדריך ירקות בבתי צמיחה אורגניים

כישורית

"כישורית" הינה בית לחיים לבוגרים בעלי צרכים מיוחדים בתחום הנפשי, ההתפתחותי והרגשי. כישורית ממוקמת על אדמות קיבוץ כישור שבגליל המערבי, ושתי הקהילות, כישורית וכישור, מהוות יחד מודל משולב ייחודי, בו מתגוררים, זה לצד זה, אנשים "רגילים" ובעלי צרכים מיוחדים. החיבור הזה מאפשר לבוגרים בעלי צרכים מיוחדים, אשר חוו פעמים רבות במהלך חייהם ניכור, בדידות והרחקה, לחוות שייכות חברתית ושותפות קהילתית.

כישורית מכוונת את החברים לאורח חיים בריא ולשמירה על איכות הסביבה, ותוך כך מפתחת בקהילה את החקלאות האורגנית, המבוססת על גידול בהדברה ביולוגית, ללא התערבות כימיקלים. מספקים אוכל בריא יותר, נטול קוטלי מזיקים, דשנים, כימיקלים ואנטיביוטיקה, ונמנעים מלרסס במרבית חומרי ההדברה האורגניים אשר מותרים לשימוש. למעשה רוב הגידולים שבכפר אינם מרוססים כלל והם נקטפים נקיים לחלוטין.

לפני מספר שנים נשתל בכישורית גן ירק אורגני, הכולל חלקות גידול פתוחות תחת כיפת השמים וכן חממות, המאפשרות גידול מגוון רחב של ירקות גם במהלך חודשי החורף. לאחרונה הוגדל שטח הגן לכ-15 דונם והוספו חממות, בהן מנביטים ומגדלים מגוון נרחב של זרעים. בגן הירק מועסקים כיום 15 חברים, והוא מספק כמעט את כל תצרוכת הירקות של כישורית. הירקות העונתיים, העלים והנבטים השונים נמכרים גם במרכזיות הכפר. מתכננים להרחיב את השיווק אל מחוץ לכפר, כדי לייצר הכנסה נוספת לכיסוי ההוצאות השוטפות.

בכישורית יהיה בקרוב גם בוסתן "יער מאכל", במסגרתו יישתלו 300 עצי פרי שונים ומגוונים, כגון גפני מאכל, פסיפלורה, פטל אדום, אוסנות ופירות יער שונים. בנוסף יישתלו עצי תות בצבעים שחור, אדום, לבן וסגול, מוארכים וקטנים בטעמים משתנים. עמם נשלב גם עצי תאנה ממגוון של זנים, רימונים, מישמשים, שזיפים, אפרסקים, שסק, פיג'ואה, אגוזי מלך, אגוזי פקאן ואגוזי מקדמיה. במהותו, יער המאכל אמור לשמש כמרחב של פנאי, קרבה ופעילויות בטבע, ובעיקר - הנאה מאוצרותיו, טעמיו ואיכויותיו התזונתיות. כל העצים יהוו חלק מהמרחב של גן הירק, מרחב של בריאות, יופי, אדמה ויצירה, קירבה ואינטימיות עם הצמחים והפירות השונים,

שמבשילים בקצבם ובזמנם. פירות חדשים וירקות רעננים, שנקטפים, נאכלים ומוסיפים לחוויה של החברים העמלים בגן הירק ותורמים רבות לכלל החברים בכפר, שנהנים מהפירות והירקות שמוגשים עבורם מדי יום ביומו בחדר האוכל.

בשנים האחרונות החלו למכור את התוצרת שלהם גם מחוץ לכפר, וכיום הם מוכרים ירקות אורגניים לכ-50 משפחות מהיישובים בסביבה הקרובה, ומיטב התוצרת האיכותית נמכרת לתושבי הסביבה גם בחנות "תוצרת כישורית", יחד עם לחמים מובחרים מהמאפייה וגבינות עזים איכותיות מהמגבנה בתוצרת עצמית.

החנות פתוחה אחת לשבוע, בימי חמישי בין השעות 13:30-16:00. משלוחים יוצאים לתושבי האזור בימי שני אחר הצהריים. על הטיפול בגן הירק אמון תומר גפני, מומחה לחקלאות אורגנית.

תומר גפני קיבל את אות חקלאי מצטיין בוועידת ישראל לחקלאות 2018

תומר גפני, בן 36, מאבירים, עובד בכישורית 6 שנים ומרכז את ענף גן הירק ולול מטילות אורגניים. גדל במושב השיתופי כפר חייט. בתור ילד בילה הרבה בשדות התיירס, החיטה והכותנה של המושב, וגם בפרדסים ובמטעים. השטחים החקלאיים היו נוף ילדותו.

לאחר השחרור מהצבא, פנה תומר באופן טבעי לעבודה חקלאית והתנסה במשך השנים במגוון משקים חקלאיים - חוות צאן, גידול זיתים, גז"ש ועוד. כשהגיע לכישורית, גילה מקום מיוחד שבו העבודה החקלאית משלבת בתוכה גם פן אנושי נוגע ללב.

כישורית (ראו לעיל) היא כפר לבוגרים בעלי צרכים מיוחדים שמתנהל בצורה של קיבוץ. בכפר מתגוררים 160 חברים, אשר בכל בוקר יוצאים לעבוד בענפי המשק השונים, רובם בעלי אופי חקלאי יצרני.

גן הירק ולול המטילות האורגניים הם חלק מענפי הכפר. על שטח של כ-10 דונמים מגדלים מגוון גדול של ירקות עונתיים בשטחים פתוחים ובמבנים. שואפים לשימוש מינימלי ביותר בתכשירי הדברה ומשתמשים באמצעים חלופיים, כגון: חיטוי סולארי למניעת עשבייה, הדברה ביולוגית למניעת מזיקים ועבודות סינטציה רבות בשטח, כדי להרחיק עלים וצמחים נוגעים. רוב התוצרת שלהם מיועדת לצריכה של חדר האוכל המקומי, שבו סועדים חברי הכפר יחד עם אנשי הצוות ונהנים משפע ירקות טריים ובריאים.

לול המטילות האורגני מונה 2,400 מטילות. התרנגולות נהנות מחצר גדולה, בה הן מסתובבות באופן חופשי, ולצד התערובת האורגנית ניזונות גם משפע של ירק. כ-20% מהביצים נשארות בכפר לצריכה מקומית של חדר האוכל, ויתר הביצים נמכרות למכון מיון חיכוני.

צוות גן הירק כולל חוץ מתומר עובד נוסף, יוחאי, וכן שלוש מתנדבות ומתנדב בשנת שירות - סהר, שקד, נועה ועומר, שהם חלק מקומונה של 20 חברה צעירים שסיימו תיכון ומגיעים להתגורר ולהתנדב בכישורית למשך שנה, לפני הגיוס לצבא.

בכל יום מגיעים לעבוד איתם כ-15 חברים מהכפר, אשר משתלבים בכל העבודות במשק, החל מהכנת השטח, פיזור קומפוסט, פריסת צינורות השקיה, זריעה ושתייה, עישוב, איסוף הביצים, וכמובן קטיף הירקות ואריזתם. העבודה המאומצת באוויר הפתוח והמגע המתמשך באדמה ובצמחים נותנים סיפוק רב גם לאנשי הצוות וגם לחברי הכפר, שזוכים לאכול מפרי עמלם.

בארגון לחקלאות אורגנית מלווים את תומר גפני מכישורית בכל הגידולים האורגניים במקום.

לתומר - ברכות המשך והצלח!

המלצות הגנת הצומח בפלפל/עגבנייה/מלפפון וירקות אורגניים בבתי צמיחה

איציק כהן, מדריך גידולים אורגניים בבתי צמיחה

מטעים: מנות צינון, מזיקים והמלצות לעונה

ד"ר יזהר טוגנדהפט, מרכז תחום מטעים והזנת הצמח

מנות צינון

כמות הגשם, נכון לעשרת השלישית של חודש דצמבר, נמוכה ב-10% מהממוצע הרב-שנתי בגליל ובנגב וגבוהה מהממוצע בשאר אזורי הארץ. מכסות הצינון שנצברו עד כה מגיעות כדי מחצית מהממוצע הרב-שנתי לעונה זו. רק בהרים נצברו עד כה מכסות צינון כמו הממוצע. הסיבה העיקרית היא עלייה בטמפרטורות המינימום, באזורים מסוימים אפילו עד 2.5 מ"צ מעל לממוצע (מתוך פרסומי השירות המטאורולוגי).

בהעדר צבירת קור, נגרמת התעוררות לקויה של פקעי הפריחה בנשירים השונים, ונפגעת ההתמיינות לפריחה של זיתים. פריחה לא אחידה או פרחים מעוותים גורמים ליבול נמוך. במקביל, מזיקים שונים, שהקור בדרך כלל קוטל או מכניס לתרדמה, נשארים פעילים והשפעתם מורגשת היטב באביב.

חשוב מאוד לעקוב אחר נתוני צבירת שעות הקור, כדי להיערך טוב יותר לעונה. באתר מו"פ צפון אפשר למצוא חישוב עבור מרבית אזורי הגידול בארץ. מי שלא מוצא, יפנה אלינו לסיוע בחישוב פרטני.

ניטור מזיקים

חשוב גם לנטר פעילות של המזיקים העיקריים ולהתחיל בפעילות הדברה מיד עם תחילת פעילות הבוגרים. הדבר נכון לגבי זבובי פירות, עשי-פרי וכנימות (ממוגנות וקמחיות, בשלב תנועת הזחלנים).

צמחיית חורף

צמחיית חורף חד-שנתית (שיש המכנים אותה בטעות "עשבייה") תורמת רבות לביסוס הקרקע, למניעת נגר, להגברת חידור הגשם לאדמה ולפעילות מיקרואורגניזמים שונים, שמסתכמת בכותרת "קרקע פורייה". פריחה אביבית שלהם מאפשרת לפרוקי רגליים מועילים, טורפים וטפילים, "להתניע" טוב יותר ולשפר את עוצמת ההדברה הביולוגית.

ומכאן להמלצות

כיסוח: יש לדחות את כיסוח הצמחייה (או הרבצתה, למי שמשתמש במעגלה מקמטת - roller crimper) למועד המאוחר ביותר האפשרי. רצוי להשאיר פסים פורחים כדי להזין את המועילים.

קומפוסט: פיזור קומפוסט יש לעשות באביב, בתום עונת הגשמים. עיתוי זה מונע שטיפת חנקות למי תהום. השלמת צורכי ההזנה של העץ, בזבלי ציפורים מטופלים מוצקים או בדשנים נוזליים, תינתן במהלך הקיץ והסתיו. **עלווה:** חשוב לשמור על עלווה חיונית ומטמיעה כמה שיותר זמן, כדי לאפשר לעץ להתמלא בחומרי תשמורת לקראת החורף. עונת הצימוח אינה נגמרת בקטיף, אלא בשלב נשירת עלים טבעית בסוף הסתיו.

המנעשה בשטח

קומפוסט: איכויות הקומפוסט אצל היצרנים הולכות ומשתפרות. אל תוותרו על אנליזות בשלות של החומר האורגני, בנוסף לביקור באתר היצרן ולהתרשמות מאחידות הערימות וריחן, מידת הניקיון והניפוי.

רישומי תווית: נמשכת העבודה מול חברות ההדברה, במאמץ לשכנע להרחיב רישומי תווית לחומרים שלהן. עד כאן להפעם.

הנחיות כלליות

1. חשוב להקפיד שרשת 50 מש תהיה בכל מבנה החממות אטומה לחלוטין, כדי למנוע חדירה של מזיקים.
2. יש לקרוא את התווית על אריזת התכשיר לפני הטיפול ולפעול בהתאם. חשוב לשים לב ל"תפוגת" חומרי ההדברה.
3. חקלאים, המשתמשים בדבורים להאבקה (דבורי דבש) ומשתמשים בנוסף באויבים טבעיים, חייבים לפעול לפי הוראות ספקי הדבורים או האויבים הטבעיים.
4. בפלפל, אין לרסס צמחים הנמצאים בעקה או בצימאון לאחר הורדת רשת הצל.

מחלות

כימסון...כימסון...כימסון...

מקורות: בקרקע, בפקעות נגועות - כאשר אלו מציצות הן מפתחות עלים נגועים במחלה.

הפצה: על-ידי רוח וגשם, לעיתים למרחקים גדולים. **תנאים מעודדי התפתחות** (התפתחות מהירה מאוד):

- לחות יחסית מרובה מ-90%;
- טמפרטורות בין 10 ל-25 מ"צ;
- לילות קרים וימים בעלי חום מתון, שבהם לחות יחסית מרובה, מעודדים את התפשטות המחלה;
- תנאים יבשים עם טמפרטורות של 30 מ"צ ומעלה יעצרו את הכימסון.

מינעה והדברת הכימסון:

- חיפוי קרקע גורם להקטנת הלחות ולהרטבת הצמחים (פרופ' דני שטיינברג);
- לאוורר את בתי הצמיחה ככל שאפשר;
- חשוב מאוד לסלק חלקי צמח נגועים במהלך הגידול ובסופו;
- איבוק בחומרי נחושת וגופרית.

קימחונית, קימחון

המחלה נגרמת על-ידי פטרייה המתפתחת בתוך רקמת העלים וגורמת לנזק גדול. התפטיר והנבגים מקנים לו גוון לבן אופייני, בדומה לקמח. הקימחונית קשה להדברה כאשר היא מתבססת בצמחים, ולכן חשוב והכרחי לטפל כמיניעה לפני הופעת הכתם הראשון של המחלה על העלים.

חשוב מאוד להקפיד על תדירות הטיפול אחת לעשרה ימים.

הדברה בריסוס: תכשירי הגופרית הם היעילים ביותר במניעה ובהדברה, ובפלפל ידבירו גם את אקרית העיוותים.

בחורף מומלץ לעבור לשימוש בשמנים, כדוגמת שמן EOS או נימגארד. אין לרסס תכשירי EOS 30 יום לפני ואחרי ריסוס בתכשיר המכיל גפרית.

כשותית

תכשירי הנחושת הם היעילים ביותר במניעה ובהדברה של כשותית. הנזק נגרם בעיקר למלפפון, וחשוב להקפיד על ריסוס או על איבוק בחומרי נחושת.

קוקצידיוזיס בעופות

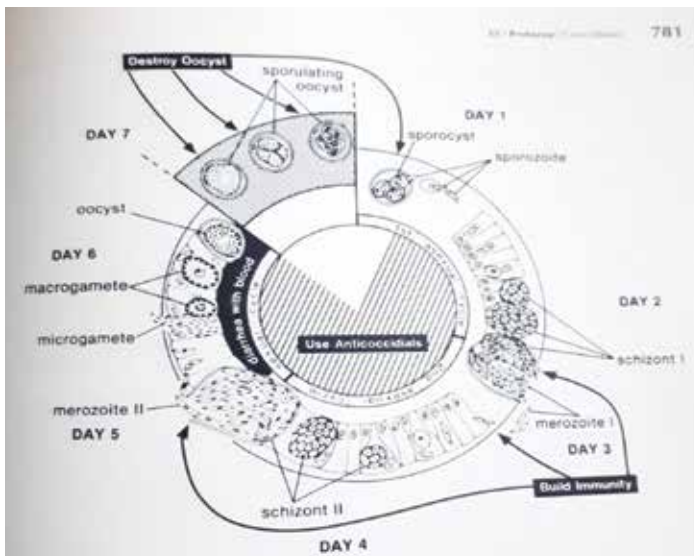
ד"ר יצחק שטרן

הקדמה

מחלת הקוקצידיוזיס היא מחלה הפוגעת בכל סוגי העופות ונגרמת על-ידי טפיל מעיים (פרוטוזואה). הטפיל הוא ספציפי לכל סוגי העופות, תרנגולות, תרנגולי הודו, ברווזים וכו'. אצל תרנגולות אנו מבחינים ב-8 סוגים שונים של טפיל הקוקצידיוזיס, כשלכל סוג יש איזור מסוים במעי בו הוא פוגע וחומרה שונה של פגיעה, מפגיעה קלה ועד תמותה בשיעור גבוה מאוד.

מחזור חיים

לטפיל מחזור חיים הנמשך בין 4 ל-6 ימים במעי העוף, ואז הוא מופרש בלשלשת. כאן הוא יכול להישאר שבועות רבים ולהדביק עופות נוספים בסביבה.

אבחון המחלה

אחד הסימנים הראשונים הוא עלייה פתאומית בתמותה. סימנים נוספים הם: שלשול דמי, עופות חלשים, התייבשות. האבחנה הסופית נעשית בבדיקה מיקרוסקופית של תוכן המעיים.

קוקצידיוזיס וגידול עופות אורגניים

בשלב גידול הפרגיות, העופות מקבלים בתערובת תרופה המונעת את המחלה (התרופה מכונה קוקצידיוסטאט). ישנה גם אפשרות של חיסון העופות בתרכיב חיסון מיוחד, הניתן בימים הראשונים דרך מי השתייה. התרנגולות המגיעות ללול ההטלה הן בדרך כלל פחות רגישות למחלה (ישנה התפתחות של עמידות למחלה ככל שגיל העופות עולה), וכשהיא מתפרצת, היא בדרך כלל פחות חריפה.

בגידול קונבנציונלי ניתן לטפל במחלה על-ידי תרופות. בגידול אורגני ישנם כמה תכשירים לטיפול במחלה, אך הטיפול הוא ארוך ועילותו אינה גבוהה. ההדבקות במחלה מתרחשות לעיתים קרובות עם הגעת העופות ללול, לפני הכניסה להטלה, ואז ניתן לטפל בתכשירים קונבנציונליים, שיש להפסיק את השימוש בהם לפחות 14 יום לפני התחלת ההטלה. להקה שעברה קוקצידיוזיס בשלב זה תהיה בדרך כלל עמידה למחלה עד גמר תקופת ההטלה.

זחלים של עש לילה

הזחלים הם לפיגמה, פרודניה, הליוטיס, פלוסיה. ניתן להדבירם ביעילות טרם חדירתם לפרי. עם מציאת פירות לפל נגועים, מומלץ להורידם מהשיח לתוך שקית ניילון סגורה ולהרחיק מהמבנה.

רשת 50 מש סגורה ללא חורים תמנע את כניסת הפרפרים ואת היווצרות הנזק מהזחלים.

הדברה: בתכשיר B.T בציליוס (חיידק), פרוביטפלורבק, ביוטי פלוס וכו'.

תריפסים למיניהם

תריפס קליפורני עלול לגרום לנזק רב בפרי (פלפל, מלפפון, קישוא, ועגבנייה) וגורם לווירוס לפלפל ולעגבנייה (TSWV).

הדברה ביולוגית: הטורף היעיל הוא פשפש ארויס וסבירסקי.

הדברה: שימוש בתכשיר טרייסר אולטרה בשילוב שמן.

כנימות עלה

הנזק מתבטא במציצת עלים, בדיכוי הצימוח, בהפרשת טל דבש, הגוררת פייחת. כנימות עלה עלולות להעביר וירוסים (וירוס המוזאיקה במלפפון ווירוס בפלפל).

רשת 50 מש תמנע את חדירתן של הכנימות לחממה.

הדברה ביולוגית: הצרעה אפידיוס.

הדברה: ריסוס ב"תותח", טימור C ונימקס 45.

אקרית אדומה

האקריות ניזונות מגירוד ומציצה של תוכן התאים בצמח. הן טוות קורים שמשמשים להן כהגנה מפני תנאי האקלים.

אמצעי התפשטות המזיק מצמח לצמח: רוחות ובני אדם.

הדברה ביולוגית: אקרית הפרסימילוס.

הדברה: שימוש בשמנים למיניהם - נימגארד, EOS, טימור C, וחשוב מאוד לרסס בקילוח.

כנימת עש הטבק

הפלפל פחות סובל מהמזיק ואינו משמש כפונדקאי המועדף עליו. הכנימה מעדיפה חצילים ועגבניות, בהם היא גורמת לווירוס צהבון האמיר ולעצירת הגידול.

רשת 50 מש אטומה ללא חורים תמנע חדירה של הכנימה לחממה.

הדברה ביולוגית: אקרית הסבירסקי.

הדברה: זוהר LQ 215 נימקס ותותח בשילוב שמנים למיניהם.

יש חשיבות גדולה בחקלאות האורגנית לזהות את המזיק בזמן על-ידי פקח מזיקים (גם עובד תאילנדי) ולהגיב במהירות לפני התפתחות המזיקים.

לא פחות חשוב:

להשתדל לבצע ריסוסי מניעה, בעיקר במחלות עלים.

מה קורה בגד"ש האורגני ובגינות הירק

ד"ר שירלי גזית, ממ"ר גידול ירקות וגד"ש

לחקלאות האורגנית הוגשה למינהלת ההשקעות לפני כשנתיים. הרשימה הוכנה בסיועו האדיב של מדריך המיכון והטכנולוגיה, אבישי זה. הרשימה כוללת כלים לניהול עשבייה, ועליהם ניתן להגיש בקשה לקבלת מענק/השתתפות לרכישה מהמינהלת, בהתאם למספר הדונמים המינימלי הדרוש לכל כלי.

אגודה שיתופית	מושבל פרטי	כלי עיבוד
דונם שנתי	דונם שנתי	
40	10	משלהב דני נשא
300	75	משלהב
80	40	משדדה לערצה
150		משדדה ל-3 ערצות
80	40	משדדה מסתובבת לערצה
150		משדדה מסתובבת ל-3 ערצות
300		משדדה מסתובבת מעל 3 ערצות
80	40	מזרעה לערצה
15	5	מזרעה ידנית
	15	שותלת דנית
100	50	שותלת
150	50	הולטיבטור/מקלטרת מברשות
500	75	הולטיבטור/מקלטרת מדקה לערצה
1000		הולטיבטור/מקלטרת מדקה ל-3 ערצות
300	50	מזבלת לערצה 3 נקודות
600		מזבלת ל-3 ערצות
150	50	מתחחת לערצה
	15	מתחחת ידנית
	15	משתת 3 נקודות 2 רגלים לערצה
	50	מרסס 3 נקודות 6 מטר
500		מרסס 3 נקודות 12 מטר
1000		מרסס נגרר
300	50	מסכת
150	50	מזלג אחורי הדראול
	50	מעלה לערצה

פעילויות בגד"ש האורגני

בראשית נובמבר התקיימו מפגש וכנס נוספים של "קלאב גד"ש אורגני - צפון". הכנס התקיים במשרד הגד"ש בעין חרוד מאוחד, והוא ממשיך מסורת מוצלחת של מפגשים תקופתיים בנושאי השעה ובעדכוני מגדלים. במפגש דיווחתי על תוצאות ניסוי ל"בחינת השפעת חומרים מטייבים (EM

ו-GB) על יבול ואיכות גזר אורגני של "גזר בגלובע" בבית אלפא ובשיתוף של עמנואל הוניגמן ואלחנן אריאל מ"גזר בגלובע", חיים צרפתי ויוסי שלמה מ"גליל ביו-גז", רפי רזדמן מ"EM ישראל". הרצאה נוספת מאת עופר ליון מחברת "אגרילוב" עסקה ביצוא השורשים - מצב השווקים הצפוי על רקע המגמות הקיימות באירופה.

כנס מקביל, "קלאב גד"ש אורגני - דרום", יתקיים ב-24 בחודש דצמבר הקרוב, באולם נחמיאס במתחם קק"ל שבגילתה. בכנס אף תתארח אורלי מלינבוים ממכון היצוא, שתדבר על הזדמנויות ליצוא אורגני בשווקים חדשים.

סוגיות בחיטוי סולרי

גם השנה, טרום עונת הגידול הנוכחית, נערך חיטוי סולרי בהיקף רחב של כ-1,800 דונם ארצי של שטחים אורגניים. בעמקי הצפון התארגנו המגדלים לקבוצת רכישה משותפת של הפלסטיק ועבודת הקבלן

גינות ירק אורגניות ו"מצב העשבייה (החסה) בשטחים..."

בראשית חודש נובמבר, התקיים כנס ייחודי לגינות הירק האורגניות. ייחודו של הכנס בכך שהוא נערך בכל פעם באחד ממשקי המגדלים המובילים בתחום. אירוח שכזה מאפשר סיור מרתק ב"משק לדוגמא" והעשרת הידע המעשי בתחומי התנהלות המשק, אגרוטכנית וכלכלית. לימוד ישיר ובלתי אמצעי שכזה, "מטובל" בסדרת הרצאות מקצועיות, התקיים הפעם במשק של בת עמי שורק ואלון אפרתי - משק ח'ביזה שבכפר בן נון. הפעם עסקו ההרצאות באחת הבעיות המרכזיות, העולות חזור ושוב בגינות ירק - בקרת עשבייה.

בגינות ירק רבות נתפסת העשבייה כ"תוצר לוואי" נסלח לממשק האורגני, השואף להידמות למערכת ביולוגית טבעית. השלכה מעשית לתפיסה זו היא **ניהול לקוי של העשבייה בחלקות** (לעיתים אפילו בטענה שהעשבים מועילים למשק).

ההרצאה הראשונה עסקה בעבודות מדעיות שנערכו לאורך השנים במשקים אורגניים בעולם, כמראה לאופן ההתייחסות לעשבייה באורגני וכתשובה מוצעת לשאלה "האם עשבים מזיקים במשק האורגני?". במקביל לכך דנו ב"תהליך קבלת ההחלטות" אצל החקלאי, כיצד ומתי מתרחש שינוי תודעתי וקבלת החלטה לשינוי. הרצאה נוספת של מדריך המיכון והטכנולוגיה, אבישי זה, עסקה בעקרונות עיבוד הקרקע ובמיכון ייעודי לבקרת עשבייה.

לתפיסתי, וכפי שהוצג בעבודות המחקר: **לעשבים בעיקר השפעה שלילית** גם בממשק האורגני. יש להבדיל בין עשבים לבין צמחי חיפוי, וגם אם מנסים לעשות שימוש בעשבייה כגידול חיפוי או למטרות אחרות, הרי שמדובר במטרה מאתגרת במיוחד, וחשוב לציין **שטרם הוצג פתרון כוללני וישים בנושא, בחקלאות בכלל וגם בחקלאות האורגנית.** חשוב לזכור שהמטרה אינה מקדשת את האמצעים, וכל עוד לא עומדת בפני המגדל תוכנית סדורה ויעילה לשילוב **מבוקר!** של עשבייה בממשק, אני ממליצה להימנע מכך ולנהל את העשבייה באמצעים העומדים לרשותנו עד למינימום.

האמצעים העומדים לרשותנו בטיפול בעשבייה באורגני כוללים אמצעים אגרוטכניים שונים, כגון עישובים ידניים, השקיות הנבטה, עיתוי זריעה/שתילה מתוזמנים וכמובן שימוש במיכון מתאים. יש בידינו סדרת כלים המתאימים למשק גדול, אך על בסיסם יש וניתן להכניס לשימוש, גם במשק המשפחתי, כלים לטיפול בעשבייה טרום זריעה/שתילה וגם כלים שונים למהלך הגידול. בכנסים שנערכו בעבר הוצגו כלים שונים המתאימים לשלבים שונים של הגידול, ואני מזמינה את המעוניינים בפרטים נוספים לגבי סוגי הכלים ושימושם, לפנות ולהתעדכן.

לאילו מכס המעוניינים לרכוש כלים חדשים לניהול/בקרת עשבייה, ניתן להיעזר לשם כך במינהלת ההשקעות. רשימה של כלים ייעודיים

רשמי סיור בחקלאות האורגנית

סיור הזדהות עם חקלאי הדרום

אלי אהרון

בתאריך 12.12.2018 יצאו חברי מועצת הארגון לחקלאות אורגנית והמדריכים המקצועיים לסיור חקלאי בדרום הארץ, כאות הזדהות עם חקלאי עוטף עזה.

גד"ש קיבוץ סעד: הסיור החל בשטחי הגד"ש של קיבוץ סעד, בהנחיה ובליוי של אלישע יקותיאל (לולו), האחראי על כל גידולי תפוחי האדמה בקיבוץ (אורגני וקונבנציונלי) ובתחום אחריותו גם כל הגידולים האורגניים. בגד"ש סעד כ-18,000 דונם, מתוכם כ-1,500 דונם אורגני, הכוללים: גזר, תפוחי אדמה, קצח, בצל, חומוס וחיטה. מדובר בכ-500 דונם גזר אורגני ו-300 דונם תפוחי אדמה אורגניים, כאשר 70% מהתוצרת נשלחים ליצוא, וכן 50 דונם בצל, 100 דונם בטטה ו-20 דונם סלק, כולם אורגניים, המיועדים לשוק המקומי.

לולו מתאר את חשיבות החיטוי הסולארי למניעת עשבייה, וכדוגמה טובה לכך צפינו בחלקה של 100 דונם גזר שלא עברה חיטוי סולארי, המוצפת בעובדים לניקוי העשבייה באופן ידני. בהמשך צפינו בקילטור אופטי בחלקת גזר אחרת.

לולו מציין כי השיווק לשוק המקומי מתבצע באמצעות "יבולי בר" וחביביאן. עוד הוסיף, כי יש ציפייה למחירים טובים בגזר ליצוא, עקב ביקושים גדולים לתוצרת.

במסגרת הגד"ש מבוצעים מבחני זנים, ובדרך זו קובעים אלו זנים לגדל. הסיור בגד"ש סעד נערך בהדרכת ד"ר שירלי גזית, מדריכת גד"ש וגינות ירק.

משק נפתלי פלדמן במושב תקומה: תחנתנו הבאה הוקדשה לביקור במשק נפתלי פלדמן במושב תקומה.

נפתלי מגדל אלורה לצרכים רפואיים וקוסמטיים. הגידול בהיקף של כ-5 דונמים, והוא מגדל בחיפוי קרקע בצמוד לבית ובצמוד למעבדה קטנה, שבה הוא ממצה את החומרים הפעילים של האלוורה, אותם הוא מספק לכל דורש במכירה ישירה בצורה של ג'ל ומשקה.

לדברי נפתלי, הג'ל שמייצרים במשק מיועד להימרח על העור והוא מתאים גם במקרים של גירודים, יובש, עקיצות ופריחות אחרות בעור.

המבצע והוזילו בכ-20% את עלויות החיטוי לדונם. גם השנה היה החיפוי בצפון בשיטת ה"חיפוי הרציף", וערוגות בודדות הושארו להשוואה ב"חיטוי בערוגות".

בנגב, לעומת זאת, היה החיטוי בערוגות, על רקע תוצאות משביעות רצון (לדעת המגדלים) של שיטת חיטוי זו בשנה שעברה. במהלך החיטוי ועם תחילת העונה התקבלו מספר דיווחים על בעיות שונות בייעילות החיטוי: במשקים שונים דווח על כך שחלקים מהפלסטיק נקרעו זמן מה לאחר הפריסה, כנראה ללא קשר לפריסה או לפגיעה מכנית ידועה בו.

במשקי הצפון מתמודדים המגדלים בתחילת העונה עם עשבייה מרובה גם בחלקות שעברו חיטוי סולרי, ומסתמנת בעיה שסיבותיה עדיין אינן ברורות, והיא מחייבת התייחסות מעמיקה ועניינית כדי להבין את פשרה. בעתיד הקרוב אפיץ שאלון מפורט, שמטרתו איסוף פרטים רבים ככל האפשר, כדי לנסות ולהבין את הגורמים לעשבייה מרובה לאחר החיטוי הסולרי.

החיטוי הסולרי אומץ בשנים האחרונות כשיטה מרכזית להדברת עלקת ועשבייה בגידולי הירקות האורגניים ולהתמודדות עם מחלת הכתמים השקועים בגזר האורגני, על כן חשוב להבין לעומק מהם הגורמים המשפיעים על החיטוי הסולרי, כדוגמת: אופן ביצוע החיטוי, סוג ומפרט הניילון בשימוש, מועדי היישום, עיבודים טרום ולאחר החיטוי הסולרי ועוד. בכוונתי לעקוב אחר תוצאות החיטוי במהלך העונה הנוכחית וכן להגיש בקרוב הצעה לשולחן הגזר, לביצוע ניסוי מעמיק שיבחן את הגורמים המשפיעים על החיטוי הסולרי.

בהזדמנות זאת אבקש מהמגדלים לדווח על כל תופעה חריגה המתפתחת בשטחים לאחר חיפוי סולרי בעונה זו.

בתעשייה

חדשות לעוסקים בתעשייה האורגנית

אספה: טלי ברנר

שאריות חומרי הדברה

בבדיקה שנעשתה, אשר תוצאותיה התפרסמו ב-8.11.18, נמצא כי שאריות גליפוסט, שהינו רכיב בתכשיר ראונד-אפ, נמצאו בדגני הבוקר CHEERIOS של ג'נרל-מיל'ס - **לא אורגני!** בדיקות המעבדה נערכו ל-28 דגימות של המוצר. כמות השאריות שנמצאו הייתה בין 160 ל-2,800 פפ"ב. נמצאו שאריות ב-26 מתוך 28 הדגימות. במקביל נלקחו 16 דגימות של דגני בוקר אורגניים. ב-5 מוצרים אורגניים נמצאו שאריות של גליפוסט בערכים של בין 10 ל-30 פפ"ב. בעקבות ממצאים אילו מועלית דרישה, לאסור לגמרי את השימוש בגליפוסט, שנמצא כי הינו חומר קרצינוגני, וחשיפה לו יכולה לגרום ללימפומה מסוג נון-הודג'קין. החומר נמצא במזון המיועד לילדים, והם צורכים ממנו כמויות גדולות במהלך שנות ילדותם.

פורסם ב-BEYOND PESTICIDES
8 בנובמבר 2018

מוצרים חדשים

חברת **TESCO** הבריטית משיקה סדרת ארוחות אורגניות לקטנטנים בני 6 חודשים ומעלה, המכילות חומרי גלם אורגניים, ללא תוספת סוכר וללא תוספת מלח. המוצרים מאפשרים לתינוקות לגדול בריאים יותר, ולהורים מציעים תמיכה במטרתם לחנך את ילדיהם לצרכנות בריאה.

חומר פרסומי 08.11.2018

המשקה אותו מייצרים במשק, אומר נפתלי, משמש גם לריפוי מחלות מעיים, דלקות ולאוזון סוכרים. האלוורה, ככלל, היא צמח רפואי המוכר זה דורות בתרבויות רבות כבעל סגולות רפואיות לטיפול בעור ולטיפול פנימי. כיום האלוורה תופסת מקום מכובד ברפואה המשלימה בעולם בטיפולים קוסמטיים. נפתלי מספר כי במקום קיימת גם קליניקה לטיפול הוליסטי, רפואה תזונתית, בשילוב אלוורה רפואית, אפיתרפיה ורפואת תדרים, וכי הוא היחיד בארץ שעוסק בכך.

נפתלי מצוין כי קיימים כ-150 זנים שונים של אלוורה. במשקו הוא מגדל את הזן ברבר-דנסי בשיטות החקלאות האורגנית ובהדרכת ד"ר יזהר טוגנדהפט, מדריך המטעים של הארגון.

משק צבי רבינוביץ במושב תקומה: צבי מגדל כ-11 דונמים אבוקדו, הנמצא זה כחצי שנה בהסבה לאורגני. מגדל את המטע מאחורי הבית, תוך ניצול העובדה ששכניו אינם מגדלים ולמעשה מאפשרים לו לעבור לגידול אורגני, ללא חשש מסביבתו.

צבי עובד בעצמו ללא פועלים. משווק חלק מהתוצרת ל"ביכורי שדה" ואת השאר מוכר בעצמו. ככלל, המטע נראה יפה ומפותח מאוד על אף גילו הצעיר. איחלנו לצבי הצלחה.

התכנסות בקיבוץ עלומים: המשכנו לקיבוץ עלומים, לשיבת מזכירות ומועצה.

תודתנו נתונה לקיבוץ עלומים, על האירוח הנפלא, וכן למדריכי הארגון וליו"ר, על תכנון ותיאום מוצלח של הסיוור.

סיכום כנס תעשייה: "מייצרים ומייצאים מזון בריא יותר"

נערך ב-7.10.18, גרנות

טלי ברנר, מרכזת תחום תעשייה אורגנית בארגון לחקלאות אורגנית

הארגון לחקלאות אורגנית מציע ליצרנים את מיטב הכלים לקידום הייצור והשיווק, על-מנת לאפשר פרנסה טובה ברוח האורגנית. במסגרת כנס התעשייה האורגנית, שנערך בגרנות באולם האסם, התכנסו תשע חברות יצרניות, נציגי משרד החקלאות ונציגי כל גופי האישור והפיקוח, כדי להכיר גורמים ממשלתיים וציבוריים שהוקמו כדי לתת מענקים, תמיכות, ידע ועזרה לקידום החדשנות והיצוא. בנוסף, קיבלנו דו"ח מצב עדכני על שוקי היעד באירופה. מבחינתי זו הייתה הזדמנות מצוינת להכיר תחומים לא מוכרים. המערכות הממשלתיות עוברות שינוי, כדי להביא ליצרנים פתרונות עדכניים לצרכים המשתנים.

שמענו מד"ר **עפרה לוטן**, מנהלת תחום המזון ברשות החדשנות, על המענקים הניתנים לחברות בזירת הייצור המתקדם, תחום של חברות היצרניות. המענקים ניתנים על-פי קריטריונים שנקבעו ברשות, ואפילו יש פטור מתגמולים עד 2020. התוכניות הניתנות כוללות ייעוץ ושיפור תהליכי ייצור קיימים, וכן גם מענקים במסלולים לחברות הזנק. לאחרונה יצא קול קורא לתמיכה בחדשנות במוצרי מזון בריא. קול קורא זה היה בתמיכת משרד הבריאות, ועל כן הושם דגש על מזון בריא, ומי כמו תעשיית המזון האורגני יכולה להיות מוגדרת כיצרנית של מזון בריא. בשנת 2017 הגישו 41 חברות בקשות למענקים, ובקשותיהם של 33 חברות אושרו.

בהמשך דיברה **אורלי מלינבום**, מנהלת ענף מזון ומשקאות במחלקת הצריכה של מכון היצוא. מכון היצוא מציע מגוון עצום של שירותים לחברים בו: סיוע ליצואן מתחיל, יועצי יצוא, מחקרי שוק, ספרייה עם נתוני סחר בכל תחומי הייצור, איתור שותפים עסקיים, ריכוז תערוכות, הבאת מומחים מחו"ל ושליחת משלחות לחו"ל, כמו גם ארגון כנסים בנושאים המקדמים את יצוא התוצרת הישראלית. כל זאת בתמיכת הנספחים הכלכליים והמסחריים היושבים בשגרירויות ובקונסוליות הישראליות ברחבי העולם. על-פי דבריה, ישנן פניות רבות בתחום האורגני, והענף למזון ומשקאות בנייה רואה את תחום המוצר האורגני מעניין לפיתוח ולטיפוח בשנה הקרובה. מתוכנן סמינר, שאליו יבוא נציגי ביופאח, כדי לקדם השתתפות עתידית של מספר נציגים מישראל.

הורסט מולר הינו איש מכירות מיומן וותיק שחי ועובד בגרמניה. הוא מכיר היטב את השוק האורגני בגרמניה, אוסטריה וסקנדינביה. הוא הציג את ההזדמנויות והחסמים בסחר אורגני, לצד נתוני הסחר וקצב הגידול בתחום.

כל המרצים הקדישו זמן לשאלות אישיות וכן לפניות פרטיות של המשתתפים. התרשמתי כי כל משתתף שנכח במפגש מצא עניין רב וכי נוצרו קשרים המאפשרים המשך עבודה בעתיד, כל משתתף על-פי צרכיו. מפגש כזה משמש גם הזדמנות ליצירת קשרים בין אישיים עם החברות בארץ. אנו בארגון מתכננים להמשיך ולקדם את החברים בו לפיתוח עסקיהם, ונשמח להצטרפותם של חברים חדשים, שיעשירו את כלנו.

בברכת שנת עבודה פורייה!

פעילות בארגון לחקלאות אורגנית

יפה אלפי-טל

קורס יסודות החקלאות האורגנית בערבה

במהלך החודשים אוקטובר ונובמבר, במתכונת של פעם בשבוע, התקיים קורס יסודות החקלאות האורגנית בתחנת יאיר בערבה. בקורס לקחו חלק 20 מחקלאי האזור. הקורס היה מוצלח וזכה לשבחים רבים.

הפנייה לקיים את הקורס בערבה הגיע ממדריכת ירקות בשה"מ, עדי סוסייה, ומהוועדה החקלאית בערבה. אורח קורין, יו"ר הוועדה, שיתף פעולה בייזום הקורס, וכך יצא הקורס לדרך. צוות הארגון מודה לכל העושים במלאכה.

ביקורים במשקים

בני שמולביץ, יו"ר הארגון, ערך ביקורים במשקים השונים יחד עם מדריכי הארגון, שמע והשמיע.

ב-12.11.18 ביקר בני עם איציק כהן אצל יואל בלומנברג ממשק "הר פרחים" במושב עופר, בכישורית אצל תומר גפני ובמושב ליבנים אצל יעקב (יאקי אוחנה).

בתמונה משמאל הביקור בליבנים. ב-28.11.18 ביקר בני שמולביץ עם יזהר טוגנדהפט במשק של מיכל גלעד במושב מישרב, במשק של צבי שיף במושב בית חנו, במושב נטעים אצל אליעזר מטס ואצל זיו גרין בנס ציונה. בתמונה למטה הביקור במשקו של אליעזר מטס.

ברכות למצטיינים

המגדלים האורגניים כולם מצטיינים, אבל בוועידת ישראל לחקלאות 2018, שהתקיימה ב-26.12.18, במלון פלאזה בירושלים, הוענקו אותות הצטיינות לכמה חקלאים שעוסקים בתחום האורגני, ואלה הם:

- **תומר גפני** - כישורית
- **אלישע יקותיאל (לולו)** - קיבוץ סעד
- **אמיר בן יהודה** - מושב בית יצחק
- **קובי שטיין ובניה זיני** - משק "שדה ירוק", מושב בית יהושע
- **יעקב (יאקי) אוחנה** - מושב ליבנים
- **אופיר בשור** - קיבוץ עין חרוד מאוחד
- **אברהם שחר** - משק מטילות במושב ברק
- **יורי פרחי** - מושב נטור
- **גיא רילוב** - "חוות מקורה"